

Олександр Кожолянко,
доктор історичних наук,
професор кафедри методики викладання суспільно-гуманітарних дисциплін
Комунальний заклад «Інститут післядипломної педагогічної освіти
Чернівецької області»
Чернівці, Україна,
akkozholiabko@ukr.net
Антоній Мойсей
доктор історичних наук, професор,
завідувач кафедри суспільних наук та українознавства
Буковинський державний університет
Чернівці, Україна,
antoniimoisei@bsmu.edu.ua

ГЕОРГІЙ КОЖОЛЯНКО – ВИДАТНИЙ ЕТНОЛОГ, ДОСЛІДНИК, ПЕДАГОГ

Георгій Костянтинович Кожолянко – знаний Буковинський педагог, відомий український етнолог, дослідник, автор кількох десятків індивідуальних і колективних монографій, засновник Буковинської етнографічної школи, організатор міжнародних наукових конференцій, наукових часописів, знаний громадський, політичний та культурний діяч, доктор історичних наук, професор. З його іменем тісно переплетені народознавчі студії населення Буковини.

Народився 27 червня 1946 року в с. Кам'яна Сторожинецького району Чернівецької області.
Загальну освіту здобув у семирічній школі с. Кам'яна (1952–1958) та 11-річній середній школі с. Михальча (1958–1962).

Далі слідували роки пошуку себе і свого покликання в житті. Пошуки закінчилися у 1967 р., коли Георгій Кожолянко вступив на історичний факультет тоді ще Чернівецького державного університету. Тут, занурившись у творчу атмосферу факультету, він захопився етнографією.

Розпочав свою педагогічну діяльність молодий спеціаліст у 1972 р. учителем історії у с. Стара Жадова Сторожинецького району . З 1974 р. розпочинається кропітка, наполеглива 40-річна праця Г.К. Кожолянка в Чернівецькому національному університеті ім. Юрія Федьковича. У 1975–1976 рр. він працював на кафедрі загальної історії, а з 1976 р. доля його пов'язує з колективом кафедри історії стародавнього світу і середніх віків, де він обіймав почергово посади викладача (1976–1980), старшого викладача (1980–1982), доцента (1982–1983) та завідувача кафедри (1983–1987; 1989–1991). У цей період кафедра неодноразово займала призові місця у змаганнях серед кафедр гуманітарного профілю. У період 1987–1989 рр. – він навчався в докторантурі. У 1991–2002 рр. працював на посадах доцента та професора цієї ж кафедри. У 2002–2006 рр. знову очолив цю ж кафедру, яка змінила свою назву на етнології, античної та середньовічної історії. З 2006 р. до 2014 р. працював на посаді професора цієї кафедри.

У 1979 р. захистив кандидатську дисертацію в Інституті історії НАН України на тему «Соціально-економічне становище та класова боротьба населення Північної Буковини в останній чверті XVIII – XIX ст.».

У 1992р. в Інституті мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Рильського НАН України на тему «Матеріальна культура населення Північної

Буковини». Кожолянко Г.К. став першим доктором-етнографом Буковини, який у новітній час на першому засіданні спеціалізованої вченої ради у Києві захистив докторську дисертацію зі спеціальності «етнографія».

За час науково-педагогічної діяльності у ЧНУ Георгій Костянтинович підготував та опублікував понад 400 наукових праць, серед яких монографії: «Традиційне господарство українців Північної Буковини» (1985), «Типи традиційного сільського житла населення Буковини в XIX ст.» (1986), «Зміни у забудові поселень і будівництві житла сільського населення Північної Буковини за роки Радянської влади» (колект. монографія, 1986), «Зміни у матеріальній культурі сільського населення Радянської Буковини» (1988), «Матеріальна культура Північної Буковини» (1989), «Поселення та житло українців Івано-Франківщини та Буковини» (1992) та ін.

У коло наукових інтересів ученого потрапили передусім етногенез, матеріальна і духовна культура українців. Займаючись розробкою наукових проблем буковинської етнографії, він цікавиться також етнографічними проблемами українців Республіки Молдови, Сибіру, Канади, США [4; 10], а також традиційною культурою поляків, румунів, молдаван, старообрядців Буковини (Чернівецької області України).

Особливо відзначимо за фундаментальність дослідження його тритомник «Етнографія Буковини» (Т. 1. Матеріальна культура, 1999; Т. 2. Сімейна обрядовість, 2001; Т. 3. Календарна обрядовість, 2004) [3], що став результатом більш ніж тридцятирічної роботи ученого, у якому традиційна культура населення краю висвітлена з належною повнотою і в комплексі. Автор відтворив історичні передумови її формування, окреслив усі компоненти звичаєвого громадського та сімейного укладу життя людей, описав і систематизував майже всі здобутки матеріальної та духовної сторін народної культури. Усе це реалізоване на тлі загальноукраїнських реалій традиційної культури, а також у контексті взаємовпливів між культурами українців і сусідніх народів, зокрема молдаван і румунів.

З останніх монографій вченого відзначимо: «Духовна культура українців Буковини» (2007) [1], «Етнографічні музеї України» (2014 р., у співавторстві з О.Г. Кожолянком) [8] та ін. Кожолянко Г.К. є автором та співавтором понад 20 навчальних посібників як для студентів вищих навчальних закладів освіти, так і для вчителів й учнів середніх навчальних закладів. Серед них відзначимо його серію посібників на загальну тематику «Народознавство Буковини»: «Громадський і сімейний побут» (1998), «Народна архітектура» (2000), «Народна їжа українців» (2000), «Новорічно-різдвяна обрядовість буковинців: Різдво-Коляда, Новий рік, Водохреща» (2001) [4–7].

На кафедрі етнології, античної та середньовічної історії двічі на рік публікувався кафедральний фаховий науковий журнал «Питання стародавньої та середньовічної історії, археології й етнології», науковим редактором якого був проф. Кожолянко Г.К. З 1997 р. він також був відповідальним редактором «Буковинського історико-етнографічного вісника» (Чернівці); з 2004 р. – редактором науково-популярного та педагогічно-просвітницького журналу «Українська ластівка» (Чернівці).

З 1992 р. Георгій Костянтинович був членом редакційних колегій: «Гуцульщина. Журнал всегуцульської єдності – гуцулів Західної Діаспори» (м. Торонто, Канада); «Вісті Українсько-Буковинської громади» (Торонто, Онтаріо, Канада) та вітчизняних часописів: «Буковинський журнал» (Чернівці); «Галичина» (Івано-Франківськ); всеукраїнського народознавчого журналу «Берегиня» (Київ); наукових історичних вісників Чернівецького національного університету, Кам'янець-Подільського державного університету, Прикарпатського національного університету ім. В.

Стефаника.

Як відомий фахівець Георгій Костянтинович був членом спеціалізованих рад із захисту дисертацій: при Інституті мистецтвознавства, фольклору і етнології НАН України, м. Київ (з 1998 р.); Чернівецькому національному університеті (з 1996 р.); Прикарпатському національному університеті, м. Івано-Франківськ (з 2005 р.).

Зі зростанням інтересу до народознавства за часів незалежності України відчувалась необхідність у підготовці спеціалістів-етнологів. За безпосередньою участю проф. Кожолянка Г.К. на кафедрі етнології, античної та середньовічної історії у 2002 р. було відкрито спеціальність «Етнологія», що дало можливість за 8 років підготувати близько 200 спеціалістів і магістрів-етнологів. Можна вважати, що відкриттям нової спеціальності було покладено початок **наукової етнологічної школи** під керівництвом проф. Кожолянка Г.К. Школа об'єднала цілий ряд напрямків, якими займалися члени кафедри етнології, античної та середньовічної історії, аспіранти, а також педагоги ЗЗСО Чернівецької області.

Георгій Кожолянко як визнаний український етнолог неодноразово на запрошення читав лекції з етнології у Київському, Альбертському (1989), Манітобському (1990), Саскачеванському (1992) та Торонтському (1996) університетах (Канада), Колегії св. Андрея (Вінніпег, Канада, 1992).

У період з 1998 до 2005 р. Георгій Костянтинович керував об'єднанням «Просвіта історичного факультету Чернівецького національного університету, а з 2005 до 2007 р. був головою Чернівецького обласного об'єднання «Просвіта».

Систематично виступав на обласному радіо і телебаченні у програмах «Рідна мова», «Українське слово», «Традиції, звичаї та обряди буковинців» та ін. Друкував народознавчі та патріотично-виховні статті у місцевій пресі – газетах «Час», «Слово Батьківщини», «Буковинське віче», «Буковина», «Свобода слова».

У листопаді 2005 р. при Народному домі в Чернівцях ним організовано історико-патріотичний клуб «Родослав».

Кожолянко Г.К. був також активним громадським діячем. У 2006 р. Г.К. Кожолянко був обраний депутатом Чернівецької обласної ради, і очолював обласну раду з питань культури та духовності при Чернівецькій обласній адміністрації.

За активну життєву позицію вчений відзначений: літературно-мистецькою премією ім. Сидора Воробкевича (2007), медаллю «Будівничий України» (2007), відзнакою «За заслуги» Чернівецької державної адміністрації (2010).

Усе своє життя Георгій Костянтинович працював у Чернівецькому національному університеті імені Ю. Федьковича, пройшовши всі сходинки від викладача до завідувача кафедри етнології, античної та середньовічної історії. Був активним учасником громадсько-політичного життя й освітянського руху на Буковині. Для нього характерне активне сприяння підготовці фахівців істориків вищої категорії, кандидатів і докторів наук. Окрім того, Георгій Костянтинович упродовж своєї педагогічної діяльності викладав українознавчі, етнографічні історичні теми для вчителів українознавства та історії на курсах підвищення кваліфікації в Інституті післядипломної педагогічної освіти Чернівецької області. Багато років поспіль був головою журі конкурсів та олімпіад з українознавства та історії. Неодноразово був ініціатором та організатором різноманітних етнографічних фестивалів для вчителів, учнів та студентів буковинського краю.

Ми, його учні, пам'ятаємо його як доброзичливого наставника, який мав велику любов до науки, природи, рідного краю. Основними рисами його характеру були людяність і доброзичливість, величезна працьовитість і цілеспрямованість, принциповість і відповідальність.

Георгій Костянтинович мав багато планів і задумів, які хотів реалізувати

найближчим часом. Однак Бог розпорядився інакше... 10 січня 2019 року зовсім передчасно обірвалося життя цієї Великої Людини... .

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Кожолянюк Г.К. Духовна культура українців Буковини. – Чернівці : Прут, 2007. – 404 с.;
2. Кожолянюк Г.К. Еміграція українців до Америки з XVII до кінця XIX ст. // Питання стародавньої та середньовічної історії, археології й етнології. – 2011. – Т. 1. – С. 224–230.
3. Кожолянюк Г.К. Етнографія Буковини [Текст]. Т. 1; Чернів. держ. ун-т ім. Ю. Федьковича, Буковин. етногр. т-во. – Чернівці : Золоті литаври, 1999. – 378 с. : іл.; Т. 2. – 2001. – 424 с. : іл.; Т. 3. – 2004. – 386 с. : іл.;
4. Кожолянюк Г.К. Народознавство Буковини. Громадський і сімейний побут [Текст] : навч. посібник; Чернівецький держ. ун-т ім. Ю. Федьковича, Буковинське етнографічне товариство. – Чернівці : Рута, 1998. – 111 с.;
5. Кожолянюк Г.К. Народознавство Буковини. Народна архітектура [Текст] : навч. посіб.; Чернівецький держ. ун-т ім. Ю. Федьковича, Буковинське етнографічне товариство. – Чернівці : Рута, 2000. – 112 с. : іл.;
6. Кожолянюк Г.К. Народознавство Буковини. Народна їжа українців [Текст] : навч. посіб.; Чернівецький національний ун-т ім. Ю. Федьковича, Буковинське етнографічне товариство. – Чернівці : Рута, 2000. – 104 с.
7. Кожолянюк Г.К. Народознавство Буковини. Новорічно-різдвяна обрядовість буковинців: Різдво-Коляда, Новий рік, Водохрещення [Текст] : навч. посіб.; Чернівецький національний ун-т ім. Ю. Федьковича, Буковинське етнографічне товариство. – Чернівці : Рута, 2001. – 122 с. : іл.;
8. Кожолянюк Г.К., Кожолянюк О.Г. Етнографічні музеї Буковини [Текст] ; Чернів. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича. – Чернівці : Друк-Арт, 2014. – 279 с.;
9. Кожолянюк Г.К. Створення та діяльність етнографічного музею Чернівецького університету // Питання стародавньої та середньовічної історії, археології й етнології. – 2013. – Т. 2. – С. 173–178;
10. Кожолянюк Г.К. Українці Сибіру: стан, проблеми та перспективи // Етнічна історія народів Європи. – 1999. – Вип. 1. – С. 29–31.

